

Pau Espona: «No volien que fóssim cooperativa, sinó el que en aquella època se'n deien Grupos Sindicales de Colonización»

Pau Espona, primer president de la Cooperativa Plana de Vic, va morir el dia 27 als 83 anys | Publiquem l'entrevista que li vam fer l'octubre passat amb motiu del 50è aniversari de la cooperativa

Pau Espona, a casa seva al Rosell, el 18 d'octubre passat | Josep Comajoan

El dia 27 de febrer moria Pau Espona, primer president de la Cooperativa Plana de Vic. Pioner del cooperativisme agrari a la comarca d'Osona, va presidir la cooperativa durant 23 anys, entre 1968 i 1991. Ramader del sector vacum, des de Dies d'agost el vam entrevistar el 18 d'octubre passat a la seva casa del Rosell, a Granollers de la Plana, en el que possiblement fos la seva última entrevista. La conversa amb Pau Espona, de la qual reproduïm uns fragments, formava part del cicle d'entrevistes amb els quatre expresidents de les quals la Cooperativa Plana de Vic va publicar un extracte en el butlletí especial que va editar amb motiu del 50è aniversari de l'entitat. Hi explica les dificultats que van haver de sortejar per constituir una cooperativa en uns temps que el franquisme es mirava amb recel una fórmula com aquesta, dels èxits i entrebancs

---

amb què es van trobar més endavant, i de com ell continua convençut del que ell qualifica d'«idealisme» per la gestió d'una cooperativa.

Si aquest any la Cooperativa Plana de Vic fa 50 anys, vostè va ser nomenat president el 1966.

Oficialment, vaig ser president a partir de 1968... Ho vaig ser 23 anys.

I com és això?

La cooperativa la vam fer tres vegades. El que ara fa 50 anys és de la reunió on vam acordar fer la cooperativa, i enviar els papers a Barcelona. Però no volien que fóssim cooperativa, sinó el que en aquella època se'n deien Grupos Sindicales de Colonización. De cooperatives n'hi havia poques, ja que era una fórmula més d'Europa que d'aquí. Però ens vam agafar en la llei de cooperatives, i vam decidir seguir i preparar els papers. Però no ens l'aprovaven. I vam dir que si al cap d'un termini l'administració no ens deia res, la donaríem per constituïda. I així ho vam fer. Però els estatuts no arribaven. I ens vam plantar a Madrid.

A Madrid, en ple franquisme.

Sí, vam anar a Madrid al Ministeri d'Agricultura, a veure el director general de cooperatives. Arribem allà i ens diuen que no hi és. I els diem: un dia o altre tornarà. Els vam dir que si no ens rebia aquell matí, seria l'endemà, però que nosaltres no marxaríem sense veure'l. A la tarda ja ens rebia. Li vam dir que la llei de cooperatives diu això, i que els que no compleixen són vostès. Al cap de 48 hores teníem els estatuts aprovats.

Eren tots de la comarca d'Osona en aquella incipient cooperativa?

A les reunions eren 20 o 25, sí, tots de la Plana de Vic.

Què va representar crear aquella cooperativa per a la pagesia d'Osona?

Era una època de transició en l'agricultura. De l'antiga a la moderna, de la mecanització del camp. El Servei d'Extensió Agrària havia col·laborat molt perquè la gent no marxés de pagès, que la gent pogués viure a pagès, i ho vam aconseguir. És ara que altre cop les coses no funcionen. I la cooperativa el que ens va permetre és poder vendre, comprar i defensar-nos millor.

Ja tenia l'esperit empresarial que ha tingut després?

Al principi vam començar a vendre algunes coses. Però els balanços a final d'any tampoc ens els aprovaven. Però també vam lluitar molt per altres qüestions, com la sanitat, recordo la lluita que vam tenir per poder fer el control lleter.

La seu on la tenien?

El local social el teníem a la seu de l'Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos, a Vic, on precisament ara hi ha el local de la cooperativa, perquè l'Hermandad de Vic, junt amb les de Torelló i l'Esquirol, també van entrar de socis. Però va arribar un moment que ells volien manar, i els vam dir que volíem manar els pagesos. Per això vam anar al local del carrer de la Ramada, però vam començar a comprar i vendre coses, i se'ns va fer petit. D'aquí que vam llogar uns locals a la plaça dels Màrtirs, on vam estar bastant de temps. I va ser quan van desaparèixer les Germandats que vam arribar a un acord perquè el local que tenien hi tornés a anar la cooperativa.

S'intueix que eren anys de prou activitat.

Sí, vam fer moltes coses potser massa i tot. Vam comprar la fàbrica de la llet, a Manlleu; vam fer la

---

sala d'especejament de bestiar porcí, i fins i tot la fàbrica de formatges a Vilanova de Sau.

Fins que va ser necessari redimensionar la cooperativa.

El tema de la llet va ser culpa de la Generalitat, que en comptes d'ajudar-nos ens va enfonsar. Les centrals lleteres no ens hi volien, i van fer el possible per enfonsar-nos. Quasi ho van aconseguir. Vam generar un deute, i va haver de recórrer a la Generalitat, que ens va posar uns interessos molt alts i es va acabar venent la fàbrica. Per aquest motiu vaig dimitir com a president. Jo era dels que pensava que s'havia de mantenir, però l'assemblea general és qui mana i va decidí que s'havia de vendre.

No tots els socis van saber veure-hi l'oportunitat que vostès hi veien?

Potser jo era massa idealista, que pensava més en els pagesos que en el negoci, això deu ser un defecte, però ara encara ho seria més. De tota manera, vaig tenir molta sort de les juntes, que tothom va treballar molt. També és veritat que si bé, sincerament, hi havia una majoria de socis molt bons, altres no eren tan cooperativistes, sinó el que jo en deia 'comparativistes', que algun si tenia porcs per vendre, els bons els venia a un negociant i els dolents a la cooperativa.

Quin futur li veu al cooperativisme agrari, i a la Cooperativa Plana de Vic en concret?

No ho sé. Jo només desitjaria que no es descuidessin que la cooperativa està formada per pagesos. A les reunions del consell rector sempre els deia que diguessin el que els semblés, que ja ho discutiríem, però que ningú es callés res. El problema del consell rector és que ha de prendre decisions, algunes de boniques i altres no tant. I si en una votació quedàvem 10 a 1 i era una decisió equivocada, agrairé sempre que aquell que va votar diferent mai digués «jo ja ho deia».